

Protocol dalla radunanza communal digl cumegn da Surses digls 24 d'avregl 2023 (nr. 02-2023)

Li ed oura	Sala Grava a Savognin, allas 20.00
Preschaints:	58 votantas e votants
Parsoura:	Leo Thomann, mastral
Actuar:	Beat Jenal, canzlist

1. Bavagnaint ed elecziun digls dombravouschs

Igl mastral benevainta las persungas preschaintas alla radunanza communal. Siva d'ena curta infurmaziun davart igl adiever digl lungatg e la practica da rediger e publitgier igl protocol dalla radunanza communal, constatescha igl mastral tgi la radunanza communal odierna seia neida convocada conform alla constituziun, uscheia tgi ella seia cumpetenta da decider.

Glista da tractandas:

01. Bavagnaint ed elecziun digls dombravouschs
02. Revisiun parziala dalla constituziun digl cumegn da Surses: consegliaziun e deliberaziun digl affar per mangs digl cumegn d'urna Surses
03. Revisiun totala dalla lescha d'indemnisaziun per commembras e commembers dallas autoritads e cumischungs digl cumegn da Surses
04. Project d'investiziun «renovaziun Punt Mulegn a Parsonz»: dumonda per credit supplementar da CHF 560'000.00 tar igl credit d'object
05. Diversas infurmaziuns
06. Varia

Per consequenza tgi seian preschaints giasts per la tractanda 2 e 3 vignan chels affars manos per tudestg, infurmescha igl mastral. Ultra da chegl infurmescha'l tgi la suprastanza vegia decida da far la votaziun davart la tractanda 3 sot scrutini. Ni cunter la proposta da manar las tractandas 2 e 3 per tudestg ni cunter la proposta da far la votaziun davart tractanda 3 sot scrutini dattigl objecziuns. Er la glista da tractandas vign approvada sainza discussiun.

Scu dombravouschs vignan proponias ed eligias cun gronda pluralitad Edi Tarverna, Gian Sonder, Pauli Dosch e Sandra Meier.

2. Revisiun parziala dalla constituziun communal digl cumegn da Surses: consegliaziun e deliberaziun dalla tractanda per mangs digl cumegn d'urna da Surses

Siva avoir declero la situaziun da partenza, igls muteivs ed igl intent dalla revisiun parziala dalla constituziun communal magna igl mastral la debatta d'antrada cun preschentar an detagl igls puncts principals dalla revisiun parziala tgi la suprastanza ò tracto an spezial e tgi vignan proponias per mangs dallas votantas e digls votants, numnadamaintg:

- mantigneir la structura d'organisaziun actuala e da desister consequentamaintg d'installar en parlamaint communal.

- mantigneir igl model actual dalla direcziun communal per discarger la suprastanza communal an fatgs operativs ed an chel senn da betg perseguitar l'eventuala introducziun digl model da CEO, tgi differentas persungas vevan proponia a caschung dalla consultaziun manada tras gl'onn passo.
- introduceir igl dretg da referendum da finanzas facultativ.
- fixar l'obligaziun d'organisar radunanzas d'orientaziun davart projects e fatschentas da muntada speziala, schinavant tgi aglmanc 50 votantas e votants pretendan chegl.
- stipular tgi la cumischung da biagier vigna eligia scu anfignen ad a cò dalla suprastanza communal, ma cun augmentar las cumpetenzas dalla cumischung da biagier.

Dalla dumonda digl mastral sch'ensatgi viglia far la proposta da betg antrar sen la debatta davart la revisiun parziala dalla constituziun communal e dar anavos igl affar alla suprastanza cun l'incumbensa da surluvrar chella na vign betg fatg adiever, uscheia tg'igl mastral passa alla consegliaziun da detagl. An chella preschainta'l cun ageid d'ena cumparaziun digl dretg vertent e dallas determinaziuns preveidas tot igls artetgels tgi duessan neir midos resp. introduias da nov.

Avant da darveir la discussiun infurmescha igl mastral anc, tgi igl sboz dalla revisiun parziala dalla constituziun communal seia nia sottamess agl Uffezi da cumegn digl Grischun per preexaminaziun, e tgi chel vegia fatg nignas objecziuns.

Ainten la discussiun daverta so igl mastral rasponder per cuntantientscha digls interrogatours e dall'interrogatoura allas suandontas dumondas d'ancligientscha resp. remartgas:

- davart igl referendum facultativ;
- davart la muntada e la differenza dall'autoridad da biagier, la cumischung da biagier e la direcziun;
- schi fiss betg da precisar aint igl art. 5 "rumantsch surmiran" an pe da angal "rumantsch".

I vignan fatgas diversas propostas per midadas.

Proposta 1:

- Ainten art. 28 lit a) duess neir menziunada er la schlattagna feminina, vot deir: mastral e mastrala.

Rasposta digl mastral e digl cunsiglier extern Georg Aliesch: La practica tenor artetgel 6 davart l'egualitad dallas schlattagnas seia sa verifitgeida e vigna er applitgeida digl cantun ainten la sia legislaziun.

Votum d'en votant cunter la proposta: Sch'ins viglia far midadas davart la schlattagna, alloura fissigl da duvrr ozande ena furma neutrala tgi risguarda er las persungas nunbinaras, e glez geia tenor el bler mengia gliunsch. Percheigl propona el da sustigneir la proposta dalla suprastanza.

Votaziun davart la proposta da midar igl art. 28 lit. a):

- La proposta proponeida dalla suprastanza survign 50 vouchs.
- La proposta digl votant survign 5 vouchs, e vala cotras scu negada.

Proposta 2:

- Stritgier art. 51 cun ed anfignen 54 davart l'administraziun communal, igl personal communal e la direcziun. Chels artetgels duessan neir ramplazzos d'en artetgel pi general e davert, cunzunt chegl tgi pertotga la direcziun. La cumposiziun dalla direcziun duess betg neir fixada an detagl. Ins duess dar alla suprastanza communal la pussebladad da fixar la cumposiziun dalla direcziun an atgna cumpetenza. Uscheia ins seia pi liber e restranscha betg la suprastanza communal an chella dumonda, vign argumentada la proposta. Scu bung exaimpel ranviescha igl votant alla constituziun digl cumegn da Falera, tgi vigna tenor sies saveir sottamessa proximamaintg agl suveran per l'approvaziun.

Votum d'en sagond votant: El sustigna cumplamaintg la proposta fatga. Tot las veias duessan restar davertas ed igl mastral ed igls commembers da suprastanza na duessan betg neir restranschias an lur uffezi.

Votums digls cunsigliers externs: Els espriman lur dubis ord vista giuridica. La suprastanza na possa betg delegar nunamport tge affars alla direcziun. Els on er dubis schi seia propi agl senn dalla populaziun da lascher davert la cumposiziun dalla direcziun. Igls votants e las votantas vigilan saveir, scu tgi la direcziun sa cumpona. Schi la cumpetenza da fixar la cumposiziun dalla direcziun seia tar la suprastanza, vessan igls votants e las votantas nigra garanzeia, tgi la cumposiziun seia an lur senn. Considero chests fatgs, on igls cunsigliers er resalvas, schi la regenza grischuna vigna ad approvar la costituziun communal da Falera an chella furma. Ultra da chegl vign er menziuno, tgi fiss betg bung schi ni mastral/mastrala ni en commember/ena commembra dalla suprastanza fissan represchentos ainten la direcziun. Chegl faschess betg senn e fiss ord vista politica er problematic.

Votum d'en terz votant: Per el seia la proposta fatga ena veia per tigneur porta averta per pudeir introduer igl model da CEO. El viglia pero betg tgi chel model vigna introduia.

Siva chella discussiun reteira igl amprem votant la sia proposta e fò ena nova proposta, numnadamaintg da midar angal art. 54 al. 1 agl senn tgi la suprastanza possa definire igls commembers dalla direcziun ed uscheia er schi ensatgi dalla suprastanza fetscha part alla direcziun u betg.

Votaziun davart la proposta 2 da midar igl art. 54 al. 1:

- La proposta dalla suprastanza survign 27 vuschs
- La proposta digl votant survign 24 vuschs e vala cotras scu negada.

Proposta 3:

- Midar art. 22a agl senn tgi 60 persungas cun dretg da votar possan pretender en referendum, an pe digl domber proponia dalla suprastanza dad 80 persungas cun dretg da votar.

Votum d'en votant: El propona da mantigneur igl domber dad 80 persungas cun dretg da votar. Cun fixar en domber pi bass vigna la muntada dalla radunanza communal sminueida ed i fiss da tameir tgi vigna fatg en referendum cunter mintga decisiun dalla radunanza communal. En tal ager retardess igl process politic.

Votaziun davart la proposta da midar igl art. 22a:

- La proposta dalla suprastanza survign 49 vuschs
- La proposta digl votant survign 8 vuschs e vala cotras scu negada.

Cunche gl tgi na dat nignas otras propostas metta igl mastral an votaziun la revisiun parziala dalla costituziun communal scu elaboro dalla suprastanza.

Resultat dalla votaziun finala:

Sen proposta dalla suprastanza decida la radunanza communal cun 54 cunter 2 vuschs da deliberar la revisiun parziala dalla costituziun communal per mangs digl cumegn d'urna, cun la proposta da l'acceptar e da la metter an vigour siva l'approvaziun dalla regenza grischuna.

3. Revisiun totala dalla lescha d'indemnisaziun per commembers d'uffezis e da cumischungs digl cumegn da Surses

Igl mastral daclera tgi las experientschas digls davos set onns vegian musso tg'igl taimp impundia dad el e digls commembers da suprastanza per exequeir igls pensums seia considerablamaintg pi ot tgi previa uriundamaintg. An vista alla sia demissiun e las elecziuns communalas ordinarias digl avost, seia rivo igl mument d'adattar l'indemnisaziun per igls

commembers e las commembras d'autoritads e da cumischungs. Displaschevlamaintg seiigl sa musso igls davos onns tgi vigna adegna pi grev da catter persungas tgi sa mettan a disposiziun per en uffezi. Cun l'adattaziun dalla lescha d'indemnisaziun ins viglia contanscher da render ena candidatura per en uffezi schi attractiva scu pussebla, cun oters plets, l'indemnisaziun duess corresponder all'obligaziun digl uffezi ed agl taimp impundia. Percheigl ins vegia decida da far ena revisiun totala dalla lescha d'indemnisaziun per igls commembers e las commembras d'autoritads e cumischungs digl cumegn da Surses. Igls puncts principals dalla revisiun totala seian:

- la fixaziun digls pertschents da piazza dalla suprastanza communal sen total 180%. Da chel vigna igl pensum digl presidi fixo sen aglmanc 70% e maximalmaintg 100%. Igls quatter ulteriours commembers da suprastanza partan igl rest digl pensum d'aglmanc 80% tranter pêr, per regla a mademas parts;
- la fixaziun dall'indemnisaziun per la carica digl presidi tenor igl maximum dalla classa da salarisaziun 21 dalla lescha da personal digl cantun Grischun (incl. 13. paia), chegl tgi corresponda actualmaintg ad en'indemnisaziun annuala da CHF 155'870.00 per en pensum cumplagn;
- la fixaziun dall'indemnisaziun per la carica digls quatter ulteriours commembers da suprastanza tenor igl maximum dalla classa da salarisaziun 17 dalla lescha da personal digl cantun Grischun (incl. 13. paia). Cun en pensum da 20% corresponda chegl actualmaintg ad en'indemnisaziun annuala da CHF 24'950.00 per commember/commembra da suprastanza;
- la conclusiun d'ena "sieranza da nunreelecziun» per igl presidi communal tar la_Thurgauer Bürgschaftsgenossenschaft. Uscheia duess neir garantia agl mastral/alla mastrala da betg restar cò sainza piazza da labour e sainza paia an cass d'ena nunreelecziun. Chegl seia impurtant surtot per titulars pi vigls/titularas pi viglias digl uffezi, daclera igl mastral.

Siva la preschentaziun digls puncts principals preschainta igls mastral igls singuls artetgels dalla lescha d'indemnisaziun per igls commembers e las commembras d'autoritads e cumischungs digl cumegn da Surses.

Resumaziun dallas dumondas e remartgas tgi vignan fatgas e tg'igl mastral so rasponder per cuntantientscha digls differents interrogatours e dall'interrogatoura:

- Vign la sieranza da nunreelecziun paeda or complementarmaintg ad en eventual gudogn?
- Scu vign repartia igl pensum tranter igl mastral ed igls ulteriours commembers da suprastanza?
- Egl propi necessari da fixar en pensum minimal per igl uffezi digl presidi?
- Sen tge basa ins ò fatg la classificaziun dalla classa da funcziun 21 per igl uffezi digl presidi ed èn cumpigleidas ainten l'indemnisaziun pauschala dalla suprastanza communal tot las lavours?
- Dovrigl propi ena sieranza da nunreelecziun?

En'ulterior votant consainta tg'igl problem d'ena nunreelecziun exista. El sa dumonda pero schi la sieranza uffiziala cunter la disoccupaziun na tanscha betg per sierar giu chel risc.

A chella dumonda na so ni igl mastral ni igls cunsiglieders externs rasponder cun tschertezza. I vign menziuno tgi las sieranzas socialas vignan bagn dedutgeidas dall'indemnisaziun digl mastral, dall'otra vart seia igl mastral betg pladia, mabagn eligia digl pievel. Percheigl pudessigl esser, tgi la sieranza da disoccupaziun na paia an tal cass nignas prestaziuns. Chella dumonda stoptga pero neir sclareida cun la sieranza da disoccupaziun digl cantun Grischun.

Schibagn tgi chella dumonda resta averta vign betg fatg ena proposta da dar anavos la lescha alla suprastanza cun l'incumbensa da sclareir chel punct dalla disoccupaziun. Uscheia lascha igl mastral votar davart l'approvaziun dalla lescha, scu sottamess.

Resultat dalla votaziun:

Sen proposta dalla suprastanza decida la radunanza communal cun 45 cunter 13 vouchs

d'approvar la revisiun totala dalla lescha d'indemnisaziun per igls commembers e las commembras d'autoritads e cumischungs digl cumegn da Surses e da metter an vigour tala sen igl 1. da schaner 2024.

4. Project d'investiziun «Renovaziun Punt Mulegn a Parsonz»: dumonda da credit supplementar da CHF 560'000.00 tigl credit d'object brut

Igl mastral infurmescha tgi la radunanza communal digls 7 da december 2021 vegia gia tracto igl project d'investiziun pertutgont la renovaziun digl Punt Mulegn a Parsonz e delibero en credit da CHF 800'000.00 necessari per realisar tal. Siva dall'elaboraziun digl project antras la Walter Bieler SA da Panadoz ins vegia stuia constatar tg'igl credit approvo na tanscha betg, causa tgi las cundiziuns generalas e chellas dalla fiera seian sa midadas siva da lò. Percheigl dovrigl en credit supplementar da CHF 560'000.00. Ansasez vegia igl cumegn betg grondas letgas. Perveia dalla muntada digl punt stoptga chel neir biagia schi spert scu pussebel, accentuescha igl mastral. Ord muteivs da trasparenza vegia la suprastanza pero decidia da sottametter la dumonda per l'approvaziun alla radunanza communal, schibagn tgi las lavours vegian gio antschet.

Dall'otra vart pò igl mastral infurmar tgi igls costs digl project da total CHF 1'360'000.00 vignan rancunaschias cumplettamaintg scu costs cun dretg da survagneir contribuziuns. Correspondentamaintg vegian cantun e confederaziun garantia contribuziuns da total CHF 893'500.00, uscheia tgi restan aigl cumegn anc costs nets da CHF 466'500.00.

Dalla discussiun daverta na vign betg fatg adiever.

Resultat dalla votaziun:

Sen proposta dalla suprastanza decida la radunanza communal cun 56 vouchs e nigra cuntervouch d'approvar igl credit supplementar da CHF 560'000.00, ultra digl credit brut gio approvo igls 7 da december 2021 da CHF 800'000.00 per renovar igl Punt Mulegn a Parsonz. La suprastanza communal vign a madem taimp incumbensada cun l'execuziun.

05. Diversas infurmaziuns

Igl mastral infurmescha davart

- igls termins dallas radunanzas communalas e digls cumegns d'urna igl 2023.
 - las elecziuns communalas igls 20 d'avost 2023 (amprem scrutini).
 - l'organisaziun digl transport allas radunanzas communalas.
-

06. Varia

En votant s'infurmescha schi impresas d'electricitad vegian previa da planisar an nossa val indrezs solars gronds e tgi fiss an tal cass impurtant d'infurmar ad ouras la populaziun. En sagond votant fò ena remartga davart igl piogn tar igl Punt Mulegn a Parsonz. Igls dus votants dumondan pero betg tgi lour noms e votums vignan protocollos.

Suprastant Adrian Ballat infurmescha tgi el stetta a disposiziun per en'ulterioura perioda d'uffezi.

Oters votums vignan betg fatgs.

Igl mastral sera la radunanza communal a las 22.20 ed angraztga per la participaziun e giaveischa a tots en bung arrivo a tgesa.

Tinizong, igls

Igl mastral:

Igl actuar:

Leo Thomann

Beat Jenal